

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту наказу Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України «Про затвердження середньої норми споживання води для потреб зрошення»

1. Мета

Проєкт наказу розроблено на виконання підпункту 14 пункту 5 розділу I Закону України від 25 лютого 2026 р. № 4795-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем» (далі – Закон 4795-IX), з метою встановлення середньої норми споживання води для потреб зрошення (далі – середня норма), яка застосовується для розрахунку кількості голосів, які належать замовникам послуг оператора об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності, які отримують від нього воду для відмінних від меліорації потреб, при обранні представників від замовників послуг до складу наглядової ради такого оператора.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Законом 4795-IX запроваджено нову організаційну модель управління державними меліоративними системами через операторів, які утворюються як державні некомерційні товариства, та за якими закріплюються об'єкти інженерної інфраструктури меліоративних систем державної власності для забезпечення їх експлуатації з метою надання послуг із забору (доставки) води для потреб гідротехнічної меліорації земельних ділянок, задоволення інших потреб водокористувачів у водних ресурсах, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель, та/або з відведення води чи надання послуг із захисту земель від шкідливої дії води. Управління такими операторами здійснюється наглядовою радою, до складу якої обираються, зокрема, представники замовників послуг оператора.

Підпунктом 14 пункту 5 розділу I Закону 4795-IX доповнено Закон України про «Меліорацію земель» статтею 24⁴ «Особливості управління оператором об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності» (далі – стаття 24⁴).

Нормою визначено, що кількість голосів замовників послуг при обранні представників до наглядової ради розраховується пропорційно площі їхніх земельних ділянок до загальної площі земельних ділянок, що належать усім таким замовникам послуг оператора та включені до території обслуговування оператора.

Серед замовників послуг оператора можуть бути водокористувачі, які отримують воду не для потреб гідротехнічної меліорації, а для інших цілей (промислових потреб, питного водопостачання тощо) та відповідно не мають земельних ділянок, гідротехнічна меліорація яких забезпечується оператором.

Для розрахунку кількості голосів для таких замовників послуг статтею 24⁴ Закону № 4795-IX встановлюється, що для розрахунку кількості належних таким

особам голосів необхідно визначити умовну площу земельних ділянок шляхом ділення ліміту забору води з об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, закріплених за оператором, що визначений у дозволі на спеціальне водокористування таких водокористувачів, на середню норму споживання води для потреб зрошення. Середня норма споживання води для потреб зрошення визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики.

З урахуванням викладеного для виконання вимог статті 24⁴ Закону № 4795-IX та забезпечення участі замовників послуг оператора об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем державної власності, прийняти участь в обранні представників від замовників послуг до складу наглядової ради такого оператора, виникла необхідність розробки та прийняття проекту наказу.

3. Основні положення проекту акта

Проектом наказу пропонується затвердити середню норму споживання води для потреб зрошення у розмірі 3 000 куб. метрів на гектар (3000 м³/га) з огляду на нижчезазначені обставини.

Держводагентство у листі від 09.04.2026 № 2178/7/8/11-26 зазначило, що середня норма споживання води для зрошення в Україні сильно варіюється у діапазоні від 1500 м³/га до понад 6000 м³/га за сезон залежно від клімату, типу культури та методу поливу та зазначило, що розрахунками відповідних норм займаються спеціалізовані наукові установи.

Держрибагентство у листі від 15.04.2026 № 2-5-5/2358-26 підтвердило аналогічну позицію та відзначило, що норма споживання води для потреб зрошення має широкий діапазон та залежить від багатьох чинників - кліматичних умов, культур, способів поливу, ґрунтів тощо. Відповідно і показники істотно різняться - коливаються від 1 500 м³/га до 6000 м³/га і більше. Розрахунками таких норм займаються профільні наукові установи, зокрема, Інститут водних проблем і меліорації НААН. Водночас, Держрибагентство наводить у цьому листі приклад розрахунку можливої Середньої норми по Одеській області за результатами 2025 рік, і значення такої норми дорівнює 3576 м³/га.

Також Держрибагентство запропонувало для цілей застосування статті 24⁴ Закону України «Про меліорацію земель» розраховувати Середню норму на рівні регіону або зони обслуговування конкретного оператора. Разом з тим такий підхід суперечить вимогам статті 24⁴ Закону України «Про меліорацію земель», яка використовує термін «середня норма» в однині, що свідчить про намір законодавця встановити єдиний загальнонаціональний показник, а не диференційовані значення Середньої норми в розрізі окремих регіонів чи областей. Крім того, територія обслуговування одного оператора може охоплювати території кількох областей, а замовники послуг такого оператора

можуть бути розташовані у різних адміністративних одиницях. За наявності регіональних норм виникла б правова невизначеність щодо того, значення якої саме області застосовувати при розрахунку умовної площі для конкретного водокористувача. За таких обставин встановлення єдиної норми усуває цю невизначеність і забезпечує однакові умови для всіх учасників правовідносин незалежно від географії розміщення оператора та його замовників.

Інститут водних проблем і меліорації НААН у листі від 16.04.2026 № 4-6/91 підтвердив відсутність в Україні затверджених середніх норм споживання води для потреб зрошення, а також відповідної методики їх визначення, яка могла б застосовуватись для розрахунку умовної площі земельних ділянок для водокористувачів – замовників послуг оператора, що отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель. До цього листа були надані «Тимчасові районовані норми водопотреби сільськогосподарських культур для зрошення дощуванням» (станом 2015) як рекомендаційна база для можливих розрахунків. Відповідно до цього документу норми водопотреби для основних зрошуваних культур Степу України (кукурудза, соняшник, соя, буряк, овочі) у середньозволожені роки становлять від 1500 до 3800 м³/га залежно від культури та регіону, а для посушливих років – від 1800 до 5100 м³/га.

Таким чином, запропоноване у проекті наказу значення Середньої норми в 3 000 м³/га відповідає медіані показників водопотреби для основних зрошуваних культур Степу України в середньозволожені роки, що містяться у наданих Інститутом водних проблем і меліорації НААН документах, та є близьким до розрахункового показника можливої Середньої норми по Одеській області за 2025 рік, зазначеної Держрибагентством.

З огляду на зазначені обставини, в проекті наказу пропонується затвердити середню норму споживання води для потреб зрошення у розмірі 3000 куб. метрів на гектар (3 000 м³/га).

4. Правові аспекти

У даній сфері правового регулювання діють:

Водний кодекс України

Закон України «Про меліорацію земель».

Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту наказу не потребує фінансування з державного чи місцевого бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект наказу підготовлено з урахуванням позицій Держводагентства, Держрибагентства, та Інституту водних проблем і меліорації НААН.

Проект наказу не стосується соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної, а тому не потребує погодження уповноважених представників всеукраїнських профспілок, їх об'єднань та всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців, Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю та всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, їх спілок, Уповноваженого із захисту державної мови.

Проект наказу не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тому не потребує розгляду Науковим комітетом Національної ради з питань розвитку і технологій.

7. Оцінка відповідності

У проекті акта відсутні положення, що:

- стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції;
- стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;
- впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертиза не проводилися.

8. Прогноз результатів

Прийняття наказу забезпечить встановлення єдиного нормативного показника, який застосовуватиметься для розрахунку умовної площі земельних ділянок тих замовників послуг оператора об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності, які отримують від нього воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель, з метою визначення кількості їхніх голосів при обранні до складу наглядової ради такого оператора представників замовників послуг.

Реалізація наказу не матиме впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я,

покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Водогосподарські організації, водокористувачі	позитивний	Забезпечено встановлення середньої норми споживання води для потреб зрошення

Виконувач обов'язків Міністра економіки,
довкілля та сільського господарства України

Дарія МАРЧАК

_____ 2026 р.